

A Lotus Notes kísérleti alkalmazása sajtószemle-adatbázis előállításához

A Matáv Rt. Távközlési Dokumentációs Központjának sajtószemléi

A szolgáltató cégek érdeke, hogy üzletpolitikájuk formálásához az ügyfelek visszajelzéseiről folyamatosan tájékozódjanak, és tevékenységüket bemutathassák a sajtóban, rádióban és televízióban. A bemutatkozás és a visszajelzés elemzéséhez jó segédeszközök a különféle sajtószemlék. Szerkesztésük során sokféle követelménynek kell megfelelni, amelyek között az első a gyorsaság és a megjelenési időpontok betartása. Kérdés, hogy van-e olyan adatbázis-kezelő, amely a sajtószemlékkel kapcsolatos tájékoztatási folyamatokhoz egyidejűleg biztosítja az adatok gyors visszakeresését, a kiadványok továbbyszerkeszthetőségét és a kényelmes felhasználói felületet?

A vállalati imázs és a média

Az üzleti és vezetői információ lényeges eleme a célszerű és hatásos vállalati image kialakításához kapcsolódó ismeretek, dokumentációk, tevékenységek és kapcsolatok összessége. A stratégiai jelentőségű információk nem összetartozó elemek együtteséből épülnek föl. Az információk szakemberek fontos feladata, hogy az információforrások összegyűjtésétől megkíméeljék a cég vagy vállalat operatív ügyeit intéző szakembereit, olyan szintű és szelektálható információk kínálatával, amely a kiszolgált szakterület működéséhez optimálisan szükséges.

A felkínált és szolgáltatott információelemek végső rendszerbe foglalása a szakemberek, közép- és felsővezetők feladata. A különböző forrásokból származó külső és belső információk felhasználásának hatékonyságát sok tényező befolyásolja, pl. a képességek, a személyes, illetve hivatali kapcsolatok stb. Az egyik legfontosabb tényező ebben a folyamatban a szervezet információs politikája: mennyi gondot és erőt fordít a vezetés arra, hogy a szükséges belső és külső forrású információk minden érdekelthez eljussanak. Különösen fontos és nehéz folyamat ez országos kiterjedésű nagyvállalatok esetében.

A szervezetek működése tanulási folyamatként is felfogható, amelynek során az adatok és információk gyűjtése a „beiratkozási díj”. Köztük is első lépés az ún. jeladó információk folyamatos megszerzése, amelyek segítik a tervezéshez, tovább-

lépéshez, a stratégiai döntésekhez szükséges helyzetmeghatározást: a síugrónak is a sáncnál kell lendületet vennie ahhoz, hogy az ugrás íve – az előképzés, a személyes adottságok és az inspiráció mértékéhez képest – a lehető legnagyobb legyen.

Az információk felhasználásával támogatott, jól átgondolt elveken alapuló üzletpolitika, stratégia és szolgáltatási filozófia csak belépő a sikerhez. Különösen fontos a szolgáltató vállalat kapcsolata az ügyfeleivel, mert tapsot csak az kaphat, aki a közönség kegyeit is megnyerte. Az üzleti élet szereplőinek meg kell mutatkozniuk: termékeik népszerűsítése mellett üzleti magatartásukat is el kell fogadtatniuk. Meg kell tanulniuk a reklamációk és a nem kifejezetten barátságos üzenetek kezelését is.

A tévé, a rádió és a sajtó kettős tükörként működik: a műsorokban, újságcikkekben megmutakozhatnak az üzleti élet szereplői, de egyúttal a külvilág kontrollját is megkapják a bemutatkozásról vagy a cég üzleti tevékenységéről. A látvány vagy a kép eltérhet az eredetileg tervezettől, ezért a hatás és a befogadás csak részben számítható ki. A médiával való folyamatos és kölcsönös kapcsolatban mindkét oldal (a tükröző és a tükrözött, a bemutató és a nyilatkozó stb.) szerepe fontos. A kétpólusú „játékban” a bemutató sikerre törekszik, megkísérli legelőnyösebb arcát megmutatni. A közvetítő, illetve tükröző (műsor, újság, riporter, újságíró) – ha kritikus vagy esetleg ellenséges beállítottságú is – valamilyen szinten, illetve mértékben visszatükrözi a szűkebb vagy tágabb társa-

dalmi környezet elvárásait, elégedettségét vagy ellenszenvét, a fogyasztói igények irányultságát. Ez a vélemény támpontot adhat a következő bemutatkozáshoz: ha nagyobbak a hullámok, ügyesebben kell navigálni, be kell vetni a kapitányt is, vagy új útvonalat kell kitalálni.

Ha a cég képviselői nyitottak a kapcsolatfelvételre, ha kellő mélységű a tájékoztatás, ha jó a cégreklám, ha a riporter vagy a műsorkészítő tehetséges és tájékozott, nagyobb a remény a tényfeltáró, visszhangot keltő, sikeres riportra, bemutatkozásra. Ebben a kommunikációs folyamatban mindkét oldalnak alapos előtanulmányokra van szüksége ahhoz, hogy céljait elérje, törekvéseit előnyösen mutassa be, és a szakmai környezetben a számára legmegfelelőbb helyzetet, pozíciót megcélozza és elfoglalhassa.

A megjelenítő és a megjelenített nem azonos feltételekkel indul. A felelősség túlnyomó része a bemutatkozót terheli, mert a közönség akkor sem hibáztatható, ha ellenséges vagy elfogult. A műsor vagy a cikk, a riport esetleges tévedése, hibája különösebb következménnyel nem jár. A kérdezőnek helyzeti előnye van, mert stratégiája többnyire ismeretlen a válaszadó előtt. A rossz reklám, vagy a rossz bemutatkozás viszont rontja a cég hitelét, befolyásolja az üzleti hasznot, s így közvetlen gazdasági következménye van. A korrekció lehetséges, de a látottak, hallottak visszavonhatatlanul rögzülnek az információs intézmények tevékenységének köszönhetően (a könyvtárak folyóirat-, illetve kép- és hangarchívumaiban, adatbázisaiiban). A tévedés – a kérdező-bemutató és a nyilatkozó oldaláról is – többnyire visszavonhatatlan, dokumentálva van. A vállalati, üzleti élet szereplőinek érdeke tehát a médiában megjelent képmásuk elemzése és korrekciója, de még nagyobb érdeke a hibák elkerülése, a kapcsolatok interaktív, kölcsönös előnyökön alapuló alakítása, a partnercégek eredményeiből és hibáiból származó tapasztalatok felhasználása az üzleti élet következő stratégiai döntéseiben.

A döntéshozók tisztában vannak a nyilvános szereplések súlyával, ezért folyamatos, gyors, aktuális, pontos és naprakész tájékoztatást igényelnek a napi, heti hírekről, szakmai újdonságokról. A híradat teljességében nem „fogyasztható”, az információt szelektálni kell. A jól ismert központi hírszolgáltatók, hírszerkesztők és sajtófigyelők mellett általában nem nélkülözhetők a helyi, speciális szempontok alapján készült tájékoztatási eszközök, amelyek akár naponta idomulhatnak a megbízó aktuális igényeihez.

A napi médiaesemények bemutatására jól bevált tájékoztatási eszköz a sajtószemle. Összeállítása gyorsaságot, nagy pontosságot és érzékenységet, ugyanakkor naponta ismétlődő rutinmunkát igényel. A siker vagy a kudarc apró döntések sorozatán múlik. A késés, a pontatlanság hiteltelenné, az érzékenység hiánya érdektelenné teszi munkánk eredményét. Sem az esetenként kiugróan sok feldolgozandó hírmennyiség, sem a technika ördöge által előidézett kínos események (program-, illetve hálózati hiba stb.), sem a kérdések bonyolultsága nem ad felmentést a hibás, unalmas vagy elkésett tájékoztatásra, pedig az idő folyamatos szorításában sokszor nincs mód a problémák átgondolására vagy elnapolására sem.

zatan múlik. A késés, a pontatlanság hiteltelenné, az érzékenység hiánya érdektelenné teszi munkánk eredményét. Sem az esetenként kiugróan sok feldolgozandó hírmennyiség, sem a technika ördöge által előidézett kínos események (program-, illetve hálózati hiba stb.), sem a kérdések bonyolultsága nem ad felmentést a hibás, unalmas vagy elkésett tájékoztatásra, pedig az idő folyamatos szorításában sokszor nincs mód a problémák átgondolására vagy elnapolására sem.

Sajtószemlék

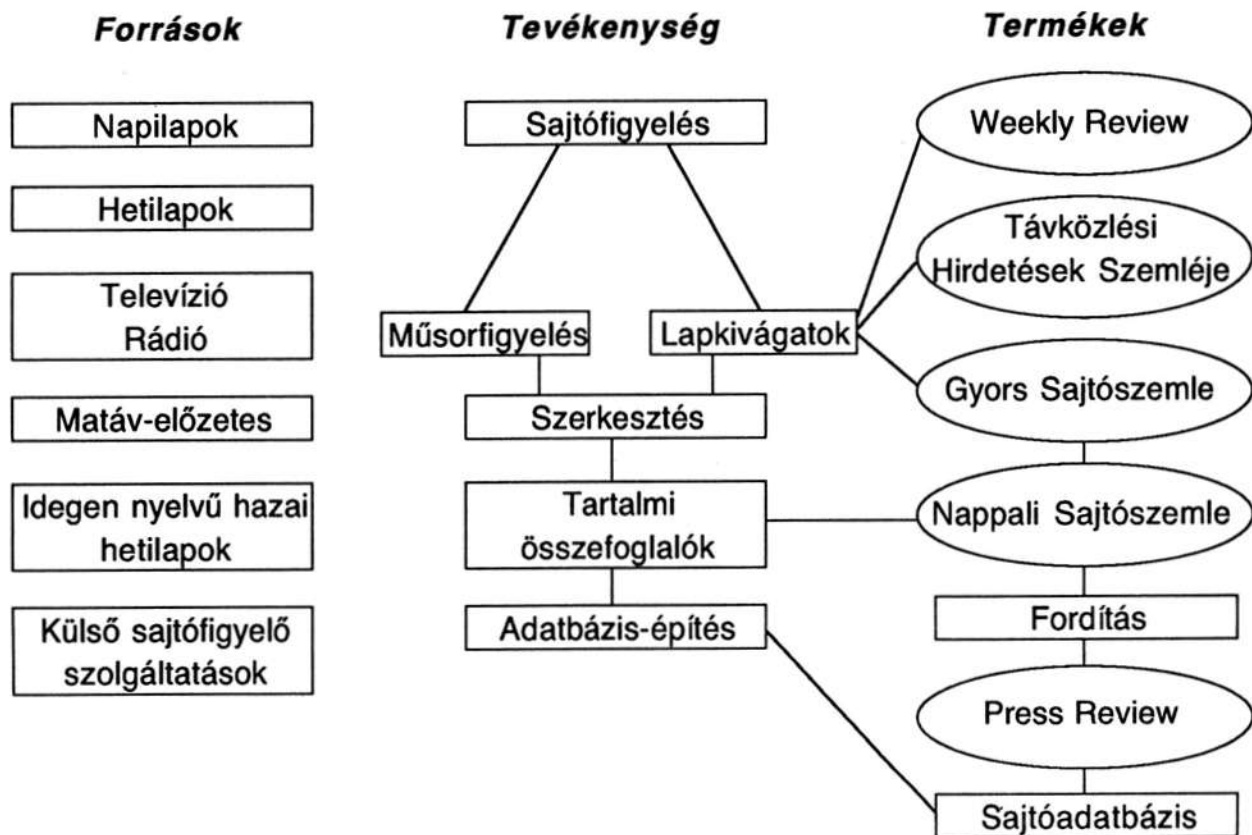
A távközlési szakterület témái szerteágazóak, hiszen a távközlési vállalatok nem csak beszédcélú telefonszolgáltatásokkal, és az ahhoz szükséges berendezések, alkatrészek gyártási, eladási kérdéseivel foglalkoznak. A sokat emlegetett információs társadalomban az adatátvitel, az információs ipar, a hazai és nemzetközi hálózatok működtetése, és a határterületek szakmai áttekintése is kiemelt feladat. A fényvezetőszál, az intelligens hálózat, a tároltprogram-vezérlésű digitális központ, a mobiltechnológiák stb. – a számítástechnika, informatika és a távközlés összefonódását bizonyítják. A távközlési infrastruktúra – szakmai szellemi bázisával együtt – már képes hátteret nyújtani az információs társadalom megvalósításához, amelynek végső célja a lakossági telekommunikációs és informatikai szolgáltatások (távoktatás, távadásárítás, közhasznú információk, Internet-hozzáférés stb.) megvásárolható, mindennapos biztosítása. Ehhez a célhoz nemcsak a befektetők, politikusok, a pénzügyi és szakmai menedzsment egyetértése és erőfeszítése szükséges, hanem a lakosság rokonszenve, érdeklődése és fizetőképessége is. Az egyre fontosabbá váló hazai és nemzetközi együttműködéshez nélkülözhetetlen a kölcsönös kapcsolat és tájékoztatás a szabványkészítőkkel, kutatókkal és fejlesztőkkel annak érdekében, hogy egy projekt céljával minden résztvevő azonosulhasson, és eredményeit minél többen – a vásárlók is – elfogadják, értéknek tekintsék.

Napjainkban olyan technikai és társadalmi változásokat élünk át (privatizáció, információs világhálózat, multimédia-alkalmazások stb.), amelyekkel kapcsolatban megnőtt a tájékoztatás és az elfogadás visszajelzésének szerepe. A stratégiai lépéseket befolyásoló helyzetértékelésekben, a szakmai környezet feltérképezésében, a kommunikáció sikerességéhez vezető úton a médiahírek döntő fontosságúak – kézenfekvő tehát, hogy napi, friss információk szolgáltatásainkat ezekre a forrásokra építsük.

A *Matáv Rt. Távközlési Dokumentációs Központjában (TDK)* két osztály foglalkozik sajtószem-

lék készítésével: a döntéshozók aktuális információval való ellátása érdekében a *Távközlési Dokumentumtár* munkatársai állítják össze a napi- és hetilapok, valamint a tv- és rádióműsorok alapján készült gyorsszemléket napi és heti gyakorisággal (1. ábra). A szemlék a jeladó információforrások osztályába sorolhatók. Az információszerzésnek az első lépcsőfokai, ezért nem speciális, hanem áttekinthető, globális ismereteket közvetítenek.

A hajnali Gyors Sajtószemlék kiegészítő *nappali Sajtószemle* már igényesebben készül. Nemcsak az országos, hanem a vidéki napilapokból és hetilapokból is közöl cikkeket, valamint a rádió és a tv vonatkozó műsorait is ismerteti. A híryanagokról rövid összefoglalókat tartalmaz. Az összefoglalók teljes szövegű tárolása és egyéb, bibliográfiai adatok alapján építjük SAJTO nevű adatbázisunkat.

1. ábra A Távközlési Dokumentumtár sajtószemle-kiadványai

A Távközlési Dokumentumtárban a figyelőszolgálat és a válogatás kiterjed a Kossuth és a Petőfi Rádió, a Rádió Bridge, a TV1, TV2, TV3 és a DUNA TV híreire, 14 országos és 20 regionális napilap, valamint az országos jelentősebb hetilapok – a Matávval és a távközléssel kapcsolatos – cikkeire.

Az országos napilapok cikkeinek kivágatait tartalmazó hajnali *Gyors Sajtószemle* reggel fél nyolcra már a felsővezetők asztalára kerül. Jelenleg manuálisan állítjuk össze, de megkezdjük az előkészületeket a cikkek elektronikus tárolására. Szerkesztésénél elsődleges szempont a határidő betartása, amely megelőzi a teljesség és „külcsín” követelményeit is. Ez egyszerűen hangzik, a napi munkafolyamatban azonban gyors és határozott szelekcióra van szükség.

A tételek visszakereshetők – a bibliográfiai adatok (a hírforrás neve, a cikk címe, az újságlíró, illetve nyilatkozó neve, tárgyszavak stb.) és a teljes szövegű referátumok alapján is. A video- és hangkazetta-felvételekből tematikus összeállításokat lehet készíteni a számítógépen tárolt tömörítvények szövege, a tárgyszavak, a nyilatkozók stb. adatai alapján.

A nappali Sajtószemle elkészítésének határideje déli 12 óra. A határidő betartását nagyon fontosnak tartjuk, mert a kiadvány az aznapi újságcikkek híreit, a tévé- és a rádióhírekből az előző nap hírműsorainak vonatkozó részeit tartalmazza, fontos tehát, hogy minél gyorsabban eljusson az érdekeltekhez.

A nappali Sajtószemle tartalmi ismertetőiből naponta angol nyelvű fordítás is készül *Press*

Review címmel a cég külföldi alkalmazottai számára. SAJTO adatbázisunkban az angol nyelvű ismertetőket is rögzítjük azzal a céllal, hogy szolgáltatásainkat két nyelven adhassuk.

Szintén külföldi partnereink tájékoztatása érdekében szerkesztjük *Weekly Review* c. kiadványunkat. Öt angol, illetve egy német nyelvű, hazai megjelenésű hetilapból cikk-kivágatokat készítünk a Matávot és leányvállalatait érintő szakmai kérdésekről, heti gyakorisággal.

A *Távközlési Hirdetések Szemléje* viszonylag új kiadványunk, amely a társaság és partnereinek hirdetéseit, a távközlési cégek termékeinek ismertetését tartalmazza, valamint tenderkiírásokat, cégreklámokat, pályázati híreket. A nappali Sajtószemlélt mentesíti az esetleg azonos, naponta ismétlődő reklámhírek közlésétől.

A *Hírközlési Központi Szakkönyvtár* szemléző tevékenysége (2. ábra) más jellegű: szakirodalmi referáló kiadványai (*Lapszemle*, *Kitekintő*) a külföldi szakfolyóiratok cikkeiből készült referátumokat tartalmazzák havi megjelenéssel.

3. ábra

Mindhárom cél indokolt. Az *első* a globális, átfogó tájékoztatást szolgálja, hiszen a napilapokban és hetilapokban jelennek meg először a társaság egész tevékenységét befolyásoló kormányzati, privatizációs hírek, technikai újdonságok, üzleti eredmények és jelentések.

A *második* a folyamatos tájékoztatást szolgálja, de a visszamenőleges tájékozódás szempontjából is érdekes, gyakori a személyre, szervezetre, műszaki megoldásra, témára vonatkozó keresés. Az igények elemzése mutatja: belső ügyfeleink számára nem elhanyagolható szempont, hogy a Matáv tevékenységének, történetének – visszakereshető, tematikusan feltárt – dokumentációját is létrehozzuk. A szemlékből lépésről lépésre nyomon követhető az eredmények, kudarcok és problémák folyamata, a fejlesztések alapján megvalósuló beruházások menete. A gyakran számszerűen is kimutatható eredmények tendenciákra, problémákra is rávilágíthatnak, pl. kiderülhet az, hogy a versenytárs új termék kibocsátását tervezi, amely korszerűbb, mint a sajátunk, vagy reklámja lényegesen jobb, mint a miénk, ezért váltani kell. A cég története megjelenik tehát nem egy szerző tollából, és nemcsak leírások alapján, hanem sokszínű események, fejlesztések, vélemények visszatükrözésével.

A *harmadik* cél az adatbázisra épülő könyvtári szolgáltatások biztosítása, amely természetesen kapcsolódik az előző kettőhöz. A tartalmi ismertetőket és a bibliográfiai adatokat tartalmazó kivonatokat (átlagosan napi 17 rekordot) mindennap kora délutánra visszük be az adatbázisba magyar nyelven. Az angol nyelvre lefordított ismertetőket másnaponként rögzítjük.

Elvek, módszerek, követelmények

A különféle sajtószemlék összeállításánál hasonló szakmai és informatikai problémákat kell megoldanunk. A munkafolyamatok összefüggenek, az egyes részletek egymásra épülnek, és az egyik

2. ábra A Hírközlési Központi Szakkönyvtár szemléző tevékenysége

Mindkét osztály adatbázisokat is épít kiadványai anyagából, illetve azok referátumaiból, amelyek alapján irodalomkutatásokat, témakereséseket és figyelőszolgálatot végeznek.

A szakkönyvtár és a dokumentumtár szemléző kiadványait külső cégek is megrendelik.

A kiadványokkal három, jól körülhatárolható célunk van (3. ábra):

tevékenységelem változása hatással van a többire is. A témakörök ugyan adottak, a kiadványok szerkesztésében sorrendjük kötött és szabályzott, de mindig várható új téma felbukkanása (pl. privatizáció, személycserék, szponzorálás, előfizetői panaszok), amely megváltoztathatja a prioritásokat.

A Gyors Sajtószemle hajnali összeállításánál problémát okozhat, hogy az új aktuális kérdések fölmerülése esetén sem lehet több a ráfordítási idő. A szükségszerű szelektálásnál mindig kérdés, hogy helyes volt-e a döntés.

A Weekly Review külföldi partnereknek szól. Az előírt megjelenési gyakoriság betartását nehezíti a lapok rendszertelen kézbesítése. A szerdán vagy csütörtökön megjelenő lap esetleg pénteken érkezik, ezért előfordulhat, hogy a péntek reggel postázott lapkivágatok közül hiányoznak azok a cikkek, amelyek a felhasználó kezébe kerülő újságban szerepelnek.

Mind az öt készterméknél – a felhasználóhoz közvetlenül eljutó kiadványoknál – a két legfontosabb, meghatározó tényező:

a pontos megjelenés és a teljesség.

A *pontos megjelenés* legfontosabb feltétele a szemlélő gyorsasága. Vezetőink feszített tempójú munkavégzésének ismeretében csakis ennek a követelménynek a betartása szavatolja a felhasználást – a megszokott időben érkező sajtószemle beépül a napi munkafolyamatok sorába. A hajnali szemle hírei már a kora reggeli órákban befolyásolhatják az aznapi munkavégzést, a tervezést vagy a döntést.

A *mindennapos megfelelés* szorításában kell dolgoznunk: nincs elnapolási lehetőség, ha egy probléma megoldhatatlannak látszik (nem egyértelmű újságírói közlések, homályos fogalmazás, egymásnak ellentmondó hírek, technikai újdonságok leírásai stb.). Ezért az időbeli állandóság betartása időnként nem könnyű feladat.

A *pontos* másik összetevője az *egyértelműség és az adatok megbízhatósága*. A lehető leg-rövidebb ismertetést is egyértelműen és pontos adatokkal kell elkészíteni, mert a felhasználónak sem ideje, sem igénye nincs arra, hogy többoldalas sajtószemléket olvasson, vagy bonyolult eszmefuttatásokat értelmezzen. A pontatlan, nem lényegre törő vagy homályos megfogalmazás értelmetlenné teszi az egész tevékenységet, mert nem mentesíti a felhasználót a teljes hírforrás elolvasásától.

A tartalmi tömörítés és a híryanag lényegi azonososságának biztosítása különleges értelmi és fogalmazási készséget igényel. Szolgáltatásunk alapfeltétele az adatok megbízhatósága is. Az *azonnali ellenőrzés* nem maradhat el egyetlen adatnál sem (nevek, szervezetek, technikai eszkö-

zök, számszerű eredmények), noha nincs mérlegelésre, visszakeresésre fordítható idő.

Az *aktualitás igénye* előírja a hírtértékű események felismerését és szelektálását. Napi szemlénél pl. többnyire érdektelen az előző napi esemény. Tudományos, társadalmi, politikai események kiemelhetik az egyes tényezők szerepét, olyan hírek kerülhetnek az élre, amelyeknek előző nap még nem volt jelentőségük.

A *teljesség* követelményét nehéz teljesíteni az időtényező és az aktualitás követelményeinek betartása mellett. Egyes események hírtérkeke váratlanul, egyik napról a másikra megváltozhat, vagy kisebb hírek nélkülözhetetlenek lehetnek olyan szempontok miatt, amelyekről a szemlélő nem szerezhetett tudomást.

A *pontos* és a *teljesség* követelményének relatív fontossága nem állandó, témánként és kiadványonként változhat. A két tényező egymást gyengíti: mindkettőnek nem lehet megfelelni egyidejűleg, ugyanakkor természetesen törekedni kell erre. A döntést megnehezíti, hogy a szolgáltatás előállítójának és a felhasználónak ellentétes törekvései vannak (4. ábra).

A felhasználó teljes, pontos adatokat kíván saját, speciális igényei szerint rendezve, kényelmes felhasználói felületen, a saját munkájához a legkevesebb átdolgozási kényszerrel.

A napi feladatok gördülékeny és hatékony elvégzése érdekében szabályokat kell felállítani. Ki kell iktatni az átfedéseket, a kettős munkafolyamatokat, és kompromisszumokat kell kötni ott, ahol valamennyit engedhetünk a követelményekből.

A Gyors Sajtószemlénél és a nappali Sajtószemlénél esetenként a teljesség kismértékű csökkenése árán kell a pontos követelményét betartani, vagyis bizonyos híreket a másnapi szemlébe terelni. Ez a könnyítés azonban csak meghatározott hírekre vonatkozhat (pl. szponzorálás, másodlagos hírközlések). A heti szemlénél viszont engedményt tehetünk a megjelenési időpont rovására. Ha pl. nincs elegendő anyag (mert esetleg a kézbesítés nem pontos), egy nappal később is megjelenhet a szemle – bár tudjuk, hogy a megjelenési idő betartása növeli a kiadvány hiteletét. Ha a hetilapot előbb olvassák, mint a sajtószemle összesítését, akkor annak a résznek a használati értéke csekély abban az időpontban. Később, egy visszatekintő keresésnél ez az érték emelkedhet.

Adatbázis-építés MicroISIS és Lotus Notes rendszerben

Az eredmények és események utólagos, történeti értékeléséhez visszakereshető adatokra van szükség, ezért a nappali Sajtószemle tartalmi ösz-

4. ábra A felhasználó és az információt előállító ellentétes érdekei

szefoglalóit és a kapcsolódó kiegészítő adatokat adatbázisban rögzítjük. Az adatbázis része a hang- és képkazettatár, valamint a napi és heti sajtószemlék többéves gyűjteménye is.

A munkafolyamatokat a határidő szorítása miatt folyamatosan elemeznünk kell azzal a céllal, hogy a legkisebb befektetéssel a legjobb eredményt érjük el. Az adatok számítógépes feldolgozásához rendelkezésre álló MicroISIS rendszer nem támogatta ezt a törekvésünket, mert a kiadvány előállítása és az adatbázis építése, valamint hálózati szolgáltatása csak külön munkafolyamatként valósulhatott meg, vagyis a nappali Sajtószemle – Winword szövegfájlban elkészített – tartalmi ismeretöit egyenként újra be kellett írni az ISIS-alapú adatbázis rekordjaiba a kiegészítő adatokkal együtt. Másrészt a Matáv Rt. számítógépes hálózatának – a Windows-felületek kényelméhez szokott – felhasználói húzódoztak az ISIS keresési nyelvének elsajátításától. Az adatbázis hálózati használatánál a nyomtatási funkció nehézsége is kedvezőtlen hatású volt.

Az ismétlődő munkafolyamatok kiküszöbölését az a körülmény is indokolja, hogy a sajtószemlék készítésénél a szerkesztés és a tartalmi tömörítés

Horváth Z.-né: A Lotus Notes kísérleti alkalmazása...

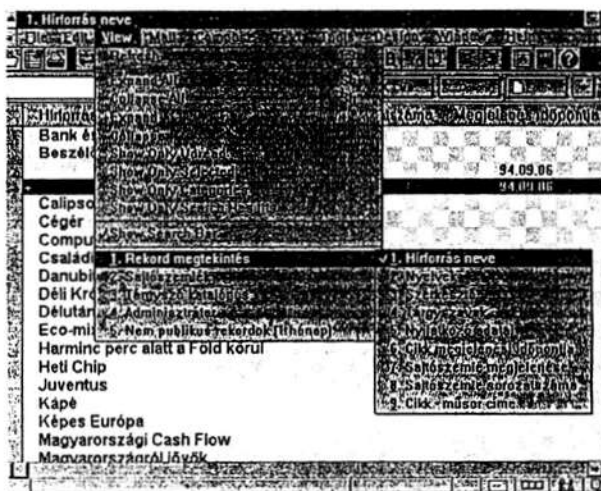
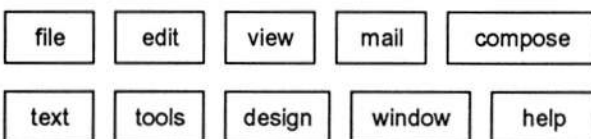
igényes feladatait jelenleg még manuális, technikai jellegű rutinfeladatokkal kell kombinálnunk. Ez nem szolgálja az intelligens munkaerővel való ésszerű gazdálkodást, ezért a rutinszerű feladatok csökkentését – a későbbi automatizálással – nagyon fontos feladatunknak tekintjük.

A társaságnál bevezetett Lotus Notes szoftver lehetőséget adott arra, hogy – az egyéb irodai alkalmazások keretében az elsők között – segítségével megújítsuk sajtószemle-adatbázisunkat. A Lotus Notes az eddigieknél több automatizmust kínál a feldolgozásnál, nem igényli a kétszeri adatbevitelt, mert beépített szövegszerkesztő programja van. Felhasználói felülete pedig kínálja a Windowséhoz hasonló kényelmes megoldásokat.

A Lotus Notes főbb adottságai és jellemzői

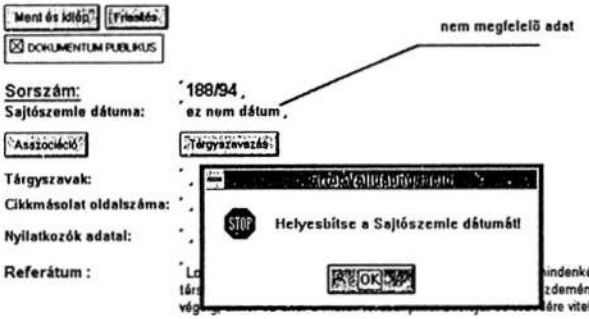
- integrált szolgáltatás;
- Microsoft Windows-környezet, grafikus felhasználói felület;
- dokumentumorientált, osztott adatbázis-kezelést támogató szolgáltatás;
- dokumentumok számítógépes elkészítése, nyilvántartása és visszakeresése;
- az alkalmazási igényeknek megfelelő adatbeviteli űrlapok kialakítása;
- többszintű menürendszer (5. ábra);
- automatikus adatellenőrzési funkció (6. ábra).

Első szintje a Microsoft Windows™ alkalmazásoknál szabványosnak tekinthető felső menüsor:

5. ábra Többszintű menürendszer

REKORD ADAT

6. ábra Automatikus adatellenőrzési funkció

Az adatbeviteli funkció többszintű jogosultságot kínál a rendszer használatához: megoldható a csak olvasói hozzáférés, a *document author* a dokumentum szerzője számára a hiteles szöveg rögzítésére szolgáló mezőtípus. Az *author* jogosultság a saját dokumentumok szerkesztésére ad lehetőséget. A szerkesztői jogosultság dokumentumok szerkesztésére és ellenőrzésére, javítására ad engedélyt. Dokumentumok törlésére csak az adatbázis-adminisztrátornak van lehetősége, de más szabályozás is lehetséges, olvasónak, felhasználónak is megadható a felülrési vagy tovább szerkesztési jogkör, ha arra van igény.

A dokumentumokat a Compose menüvel lehet bevinni. Az űrlapok a mezők egymás utáni kapcsolatából, láncolatából állnak, a mezőtípusok száma viszonylag alacsony. A rekordok megtekintésénél tovább lehet lapozni (pl. háttér adatok bekérése érdekében) anélkül, hogy a rekordból kilépnénk.

A deskriptorok előre meghatározott, bővíthető listát alkotnak. Az elfogadott értékek nem írhatók felül, de szabad tárgyszavakat megadhatunk.

A rich text szövegszerkesztőben elhelyezhetünk a vágólapról bevett grafikát, szöveget, importált fájlokat, képet, hangot, animációt. Kiadványszerkesztői adottságokkal nem rendelkezik, de a rekordokban kijelölt szövegrészek áttehetők Winword szövegfájlba, ezáltal tetszőleges, annotált bibliográfiákat lehet készíteni megfelelő feliratokkal.

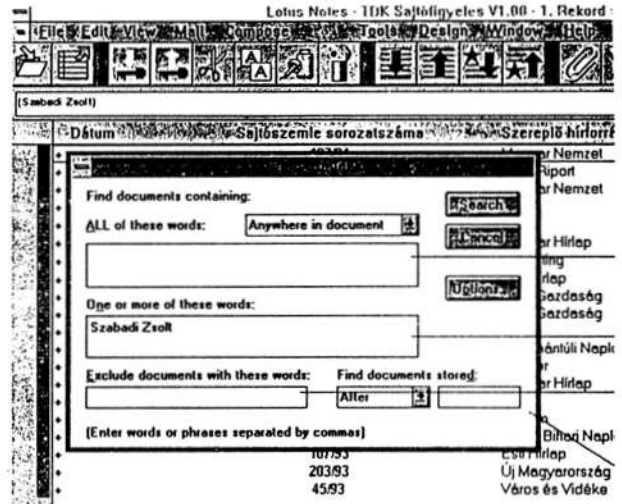
A dokumentumok továbbíthatók – a jogosultságnak megfelelően megadható a tovább szerkesztés lehetősége is.

A section elkülönített rész a meghatározott használói és szerkesztői jogosultsággal rendelkezők számára, vagyis a dokumentumok részleteinek használatát is lehet jogosultsághoz kötni.

Levelezésnél titkosítást feloldó kulcsok adhatók azoknak a felhasználóknak, akik elolvashatják a nem nyilvános dokumentumokat. A levelek tárolhatók, üzenetek továbbítását is kínálja a program.

Új dokumentum készítésekor az űrlapok tervezésénél meg lehet adni előre meghatározott értékeket, amelyek automatikusan kerülnek be. A bevittelt színekkel is megkönnyíti a program: a különböző kategóriákat állandó színek alkalmazásával teszi könnyen felismerhetővé.

A kiválasztott adatbázisban megnézhető a kívánt keresőlista. A keresést lehet mezőkre szűkíteni, de lehet a teljes szövegben is keresni (7. ábra). Többszintű tárgyszókészlet építésére van lehetőség, a fő- és alfogalmak megkülönböztetésével. A tárgyszavak jobb és bal oldali csonkolással is kereshetők, és a Lotus Notes a Boole operátorok alkalmazását is támogatja.

7. ábra Keresés a teljes szövegben

Az indexben kapcsolódó információkat tárol, pl. a hírforrások neve mellett megjelenik a sajtószemle sorozatszama és a megjelenés időpontja is (8. és 9. ábra).

Hírforrás neve	Sajtószemle sorozatszama	Megjelenés időpontja
Jász kun Krónika		
Jász kört	28/94	94.02.09
	221/93	93.11.11
	150/93	93.08.03
Juventus Rádió		
KAPE		
Karcagi Hirmondó		
	28/94	94.02.09
Kék Délvilág		
Kelet-Magyarország		
Kelet-Magyarországi Extra		
	137/94	94.07.15
Képes Európa		
Képes Ujsag		
Kis Kelet		
Kis Kelet		

8. ábra Keresés a hírforrások neve szerint

Sorszám	Megjelenés időpontja	Szerző hírforrások
197/94	94.10.07	Esti Hírlap
	94.10.07	Figyelő, HVG
	94.10.07	Magyar Hírlap, Magyar Hírlap
	94.10.07	Magyar Hírlap, Új Demokrácia, Magyar Nemzet, Népszabadság
	94.10.07	Magyar Nemzet
	94.10.07	Napi Gazdaság, Világgazdaság
	94.10.07	Népszabadság
	94.10.07	Pest megyei Hírlap, Magyar Hírlap

9. ábra Keresés időpont szerint

A feldolgozási folyamat az ISIS és a Lotus Notes keretében

1. táblázat

Munkafolyamatok	ISIS	Lotus Notes
1. Lapkivágatok	Manuálisan készülő	Manuálisan készül
2. Referátumok, tartalmi összefoglalók	Az ISIS adatbázistól függetlenül, külön munkafolyamatban	Szövegszerkesztő program segítségével, az összefoglalók vágólap alkalmazásával beemelhetők a rekordokba
3. Szerkesztés	Külön munkafolyamattal	A szövegek és szövegrészek mozgathatók, tovább-szerkeszthetők
4. Ellenőrzés	Rögzített rekordok állománya alapján, a feldolgozási munkafolyamat megszakításával	Többszintű indexszótár segítségével a feldolgozási folyamat megszakítása nélkül
5. A kiadvány előállítása	Külön munkafolyamatban	A kijelölt szövegrészek mozgatásával, automatikusan változó adatokkal (grafikai fejléc, számozás, dátum stb.)
6. Postázás, továbbítás	Manuális	Elektronikus
7. Adatbevitel, adatbázis-építés	A szöveg begépelésével	Szövegszerkesztő fájlból vágólap segítségével
8. További feldolgozások (bibliográfiák stb.)	Külön munkafolyamatban	A tartalmi kivonatok további szerkesztése, átalakítása, grafikai elemekkel való ellátása lehetséges

A fentiek alapján megállapíthatjuk, hogy a kísérleti alkalmazás eredményes volt, mert a felhasználó számára sokkal kényelmesebb és jobban ismert felületen kínáljuk az adatok használatát, további feldolgozását. A könyvtári alkalmazás során nyil-

Horváth Z.-né: A Lotus Notes kísérleti alkalmazása...

vánvaló, hogy a bemutatott rendszer a különféle tematikus összeállításoknál rugalmas, könnyű megoldásokat kínál. Biztosított a dokumentumok cseréje, jegyzetekkel való ellátása, átszerkesztése, szerkezeti változtatása. Az egyszeri adatbevitel mellett tetszőleges számú felhasználásra nyílik mód, de védekezni is lehet az illetéktelen beavatkozás ellen.

Tovább lépés

A Lotus Notes alkalmazásának nem csak előnyei vannak. Azokban a folyamatokban, ahol az indexfájl frissítésére is sor kerül, meglehetősen lassú az adatbevitel. A Dokumentumtár teljes szövegű referátumot tartalmazó 9100 rekordja mennyiségi szempontból nem ok a lassúságra. A folyamatok gyorsítása technikailag lehetséges – de nem kezdünk újabb fejlesztésbe a Lotus-alkalmazással, mert lehetőségünk nyílt arra, hogy a TDK közel százezres rekordszámú – ISIS, illetve Lotus Notes program segítségével feldolgozott – adatbázisaihoz egységes, integrált, relációs, szerver-kliens alapú adatbázis-kezelőt, az Oracle Libraries programrendszert alkalmazzuk. (A beruházást a cikk megírását követően kezdtük meg.), Az új rendszerben elsőként SAJTO adatbázisunkat telepítjük.

Az elsőbbséget az indokolja, hogy a médiákkal kapcsolatos információs szolgáltatások iránt megnőtt az igény, mert a kedvező vállalati, társasági arculat kialakulásában fontosnak tekintjük a médiában megjelent véleményeket, visszajelzéseket. Bizonyára befolyásolja értékelésünket, hogy az üzleti élet néhány szereplős tárgyalásaitól eltérően a média százezres, sőt milliós közönsége nézheti, hallhatja vagy olvashatja ugyanazt az üzenetet egyidejűleg. Tekintettel arra, hogy a telefontársaságok ma már nem pusztán termékeket, hanem szolgáltatásokat is kínálnak, különösen fontos az érdeklődés és a kereslet fenntartása, serkentése minél szélesebb körben. Bár a Matávval szemben egyelőre főként az alapszolgáltatással kapcsolatos mennyiségi elvárások és bírálatok a jellemzők – annak ellenére, hogy igen erőteljes a törekvés a lemaradás felszámolására –, a közeljövőben az érték növekvő, nem beszédcélú szolgáltatások piacán (elektronikus üzenetkezelés, elektronikus adatcsere, Internet-szolgáltatások stb.) is versenyképes kíván lenni a társaság. A távközléssel fuzionáló információs ipar a magyar gazdaság húzóágazatává válhat, ha sikerül olyan gazdasági, piaci és tarifapolitikát kialakítani, amely lehetőséget ad változatos, a lakosság szélesebb rétegeinek is megfizethető szolgáltatások – pl. személyi számítógépen lekérhető vasúti menetrend, céginformáció, szaknévsor, áruházi kínálat – kialakítására.